

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10796
Tarih : 04.03.2025

10/2479

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle, kadınların ekonomik ve sosyal hayatta karşılaştığı eşitsizliklerin tespit edilmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi, güvenceli ve insan onuruna yakışır çalışma koşullarının sağlanması için çözüm yollarının geliştirilmesi; kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal, hukuki ve kurumsal düzeyde etkili ve bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi, kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi; kadınların kamu hizmetlerine erişimde karşılaştığı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için gerekli düzenlemelerin tespit edilmesi ve hayata geçirilmesi; kadınların siyasi hayata katılımını artırmaya yönelik yapısal reformların önerilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak demokratik mekanizmaların oluşturulması amacıyla Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ederim. 04.03.2025

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, kadınların tarihsel emek, hak, eşitlik, özgürlük ve adalet mücadelesini ve kadın dayanışmasını simgeleyen bir gündür. Bu anlamlı gün, yalnızca kadınların hakları için verilen mücadelenin bir anması veya kutlaması değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın emeği, şiddetle mücadele ve kadınların yaşamın her alanında yürüttüğü haklı mücadelesinin güçlü bir hatırlatıcısıdır.

Kadınların hak ve özgürlük mücadelesi, yalnızca belirli bir gün ile sınırlı kalmamalı, her gün, her alanda hayat bulmalıdır. Kadınların eşit haklara ve özgürlüklere erişmesi, tüm toplumu daha adil, eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik bir yapıya kavuşturacaktır. Bu bağlamda, 8 Mart'ı, yaşamın her alanında vücut bulan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sorgulayan, bu eşitsizliklere karşı çözüm üreten somut adımların atılması için bir fırsat olarak görmek gerekmektedir.

GEREKÇE

Türkiye'de, kadınlar, yalnızca ekonomik yaşamda değil, eğitimde, sağıkta, siyasette, toplumsal yaşamda büyük eşitsizlikler ile karşı karşıyadır. Bu eşitsizliklerin kökeni, tarihsel, kültürel ve yapısal bir problem olup, patriyarkal, ikili cinsiyetçi ve kapitalist sistemden derinlemesine beslenmektedir. Kadınların yaşamın her alanında karşılaştığı bu eşitsizlikler, sadece yurttaşlık haklarını ihlal etmekle kalmamakta, toplumsal yapının eşit, özgür, adil ve demokratik bir şekilde gelişmesini de engellemekte barış toplumunu ötelemektedir. Bu nedenle, kadınların yaşadıkları her türlü ayrımcılığa, şiddete, adaletsizliğe, eşitsizliğe ve yok sayılmaya karşı devlete ve topluma sorumluluk yükleyen bir politika inşa edilmesi acil bir gereklilik halini almıştır.

Kadın cinayetleri, cinsel şiddet, ev içi şiddet, iş yerinde mobbing gibi şiddet türleri, Türkiye'de maalesef yaygın ve çözölmeyen bir sorun haline gelmiştir. Şiddet, erkek egemen sistemin kadınları denetlemek, sindirmek ve susturmak amacıyla uyguladığı en belirgin ve yıkıcı araçlardan biridir. Bunun önlenmesi için hukukî düzenlemelerin ötesinde, toplumsal bir dönüşüm gerekmektedir. Ancak bu dönüşüm için çok boyutlu ve

etkili bir politika ile toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi elzemdir.

Kadınların işgücüne katılım oranları erkeklerinkinin yarısı ve kadın işsizlik oranları erkeklere kıyasla iki kat yüksek iken ücret eşitsizliği ise hala yaygındır. Kadınlar genellikle güvencesiz, düşük ücretli ve kayıt dışı işlerde çalıştırılmaktadır. Ev içi işler ve bakım emeği ise görünmeyen, karşılıksız ve değersizleştirilen bir emek alanı olarak kadınların verili ve zorunlu görevi olarak karşımızda durmaktadır. Bu durum, kadınları ekonomik bağımsızlık ve sosyal güvenlikten mahrum bırakmakta, toplumsal yaşamın dışında tutmakta, daha da kırılgan ve bağımlı hale getirmektedir. Kadınların işgücüne katılımını arttırmak, çalışma yaşamında eşitsizlik ve adaletsizliği önlemek, iş yerinde toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılık ile mücadele etmek ve kadınların eşit işe eşit ücret taleplerini karşılamak için etkili ve kapsamlı yasalar çıkarılmalı, kadınların hakları savunulmalıdır.

Kadınların eğitimde karşılaştığı fırsat eşitsizlikleri, düşük okullaşma ve yüksek okulu terk oranları ile eğitim sisteminin yapısında ve müfredatında toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinin gerçekleşmesini ciddi boyutta engellemektedir. Ayrıca, kadınlar sağlık hizmetlerine erişimde -özellikle cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarına erişme konusunda- ciddi yasal ve toplumsal engellerle karşılaşmaktadır. Kadınların eğitim ve sağlık hakları, toplumun demokratiklik düzeyinin göstergelerindendir ve bu alanlarda yapılacak düzenlemeler tüm toplumu güçlendirecektir.

Kadınların siyasal hayata katılım oranı ve düzeyi, hâlâ birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yetersizdir. Kadınlar, karar alma süreçlerinde yeterince temsil edilmemektedir. Parlamentoda, belediye başkanlıklarında ve meclislerinde, muhtarlıklarda kadınların siyasetteki temsili eşitliğe yaklaşmanın çok uzağındadır. Buna rağmen, kadınların erkeklerle eşit temsiliyeti ilkesine dayanan eş başkanlık uygulamaları hala saldırı altındadır. Kadınların siyasal alana eşit ve özgür katılımını garanti altına alınacak toplumsal ve yasal düzenlemelerin yapılması demokratik toplum için hayatidir.

Bütün bunların yanında, devlet politikalarıyla da desteklenecek şekilde yaşamın tüm alanlarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin katı kalıplar ve cinsiyetçi normlar hakimdir. Bu kalıplar, kadınların kamusal alandaki varlıklarını sınırlamakta, yurttaşlık haklarını zedelemekte, bireysel özgürlüklerini engellemektedir. 2025 yılının "Aile Yılı" ilan edilmesi bu zihniyetin ürünü olmakla birlikte bu çerçevede yapılan ve yapılması planlanan işlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya katkı sunmak bir yana dursun kadınların eşitliğe bir nebze yaklaşmasını sağlayan kazanımlara saldırdığı açıkça ortadadır. Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı şekillenen normların değiştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı zihinsel ve legal dönüşümün gerçekleşmesi eşit, özgür, adil ve demokratik toplumun inşası için elzemdir.

Kadınların yaşamın her alanında karşılaştığı bu sorunların çözümü için kalıcı ve etkin politikalar üretilmesi gerektiği açıktır. Kadınların eşit, özgür, adil ve şiddetsiz bir toplumda yaşayabilmesi ve barışın mümkün kılınması için 8 Mart'ın hak ettiği anlam ve değeri görmesi, yalnızca kadınların taleplerinin duyulması değil, aynı zamanda eşitliğe, adalete ve çözüme yönelik somut adımların atılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, kadınların maruz bırakıldıkları eşitsizliklerin, ayrımcılığın, adaletsizliğin ve kadın kırımına varan şiddetin derinlemesine araştırılması ve çözüm önerilerinin hazırlanması için Meclis Araştırma Komisyonu kurulması hayati bir öneme sahiptir.